

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

ZÁVĚREČNÁ PRÁCE

2020

Mgr. Monika Macháčková

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

STUDIUM V OBLASTI PEDAGOGICKÝCH VĚD PRO UČITELE
ODBORNÝCH PŘEDMĚTŮ, PRAKTICKÉHO VYUČOVÁNÍ A
ODBORNÉHO VÝCVIKU

2019-2021

ZÁVĚREČNÁ PRÁCE

Monika Macháčková

Název práce

Školská prevence

Praha 2020

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená závěrečná práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 25. 10. 2020

Anotace

Tato závěrečná práce se zabývá aktivním vytvářením preventivních opatření sociálně patologických jevů ve školách a školských zařízeních. Teoretická část práce je rozdělena na tři kapitoly. První kapitola vymezuje charakteristiku sociálně patologických jevů, kapitola druhá zkoumá druhy rizikového chování u dětí a mládeže a kapitola třetí je zaměřena na školskou prevenci a zejména nenahraditelnost funkce metodika prevence. V praktické části bylo předmětem výzkumu získat pohled studentů ZŠ Emy Destinnové na školskou prevenci a nahlédnout do práce školního metodika prevence. Praktická část byla vedena formou výzkumného šetření mezi respondenty státní základní školy Prahy 6 se záměrem vyhodnotit stav preventivních aktivit realizovaných na této škole. Cílem práce bylo vyhodnocení účinnosti a doporučení případných změn při realizaci preventivních programů školy.

Při zpracování textu byly použity dostupné literární a ostatní relevantní zdroje, z jejich poznatků byl vypracován závěr práce.

Klíčová slova

Metodik prevence, pedagogická diagnostika, primární prevence, rizikové chování, rodina, sociálně patologické jevy, šikana, školská prevence

ÚVOD.....	1
TEORETICKÁ ČÁST.....	2
1. PREVENCE (OBECNÉ VYMEZENÍ).....	2
1.1 SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÉ JEVY.....	3
2 DRUHY RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ U DĚTÍ A MLÁDEŽE.....	8
2.1 ŠIKANA.....	9
3 ŠKOLSKÁ PREVENCE.....	14
3.1 METODIK PREVENCE.....	21
PRAKTICKÁ ČÁST.....	24
4.CÍL A POUŽITÁ METODA.....	25
5. STANOVENÍ PŘEDPOKLADŮ.....	26
6.METODIKA ŠETŘENÍ A VÝBĚR RESPONDENTŮ.....	26
7.VÝSLEDKY ŠETŘENÍ.....	27
8. SHRUTÍ DAT.....	30
ZÁVĚR	31
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	33
SEZNAM GRAFŮ	35
SEZNAM PŘÍLOH.....	36

ÚVOD

S probíhajícími změnami v naší společnosti se postupně začaly objevovat mnohé sociálně patologické jevy, nevyjímaje oblast školství, v níž se jedná zejména o šikanu, kyberšikanu, o poruchy chování, o užívání návykových látek apod.

Sociálně patologické jevy na školách a ve školských zařízeních je nutné vymýtit, a především je nutné provádět účinná preventivní opatření, aby k těmto sociálně patologickým jevům na školách vůbec nedocházelo. Mnohdy je tento akt vymýcení pouze přáním a ne vždy se podaří efektivně a včas zasáhnout.

Školská prevence slouží k předcházení různým negativním jevům ve školách a školských zařízeních. České školství prošlo v posledních desetiletích mnoha změnami a prochází jimi dodnes v důsledku změn ve společnosti. Mění se způsob výuky, mění se školské prostředí, třídní kolektivy, mění se výchova. V současné době se musíme téměř všichni povinně věnovat distanční výuce. Je tedy zřejmé, že prevence, zejména ta školská, prochází mnohými transformacemi.

V této práci se budeme zabývat různými sociálně patologickými jevy, kdy si nejprve vymezíme základní pojmy, pojmenujeme riziková chování u dětí a mládeže a následně se budeme věnovat samotné školské prevenci, včetně činnosti metodika prevence na školách, konkrétně metodické práci na ZŠ Emy Destinnové na Praze 6. Výzkumné šetření mezi respondenty bylo vedeno při mém předmětu Výchova k občanství, účastnili se žáci 6. ročníku a vyjádřili se mimo jiné ke stávajícím programům primární prevence školy, které absolvovali. Vzhledem k počtu žáků, který jsem vyhodnotila jako nedostatečný vzorek, jsem se následně rozhodla oslovit i mé žáky 7. a 9. ročníků a poprosila je o zodpovězení otázek k dané tématice.

TEORETICKÁ ČÁST

1 PREVENCE (OBECNÉ VYMEZENÍ)

Prevence znamená vykonávat všechna opatření, která budou *předcházet výskytu sociálně patologických jevů*.¹

Např. šikaně jsou vystavovány děti slabší nebo zdravotně postižené apod. Situace je vážná u všech dětí a neřešená či včas neodhalená šikana může mít nedozírné následky. U dětí např. s poruchou autistického spektra zanechává dlouholeté a bolestné následky. Pedagogové musí být na šikanu připraveni, musí ji umět vhodným a účinným způsobem řešit a musí být seznámeni se zásadami účinné prevence.²

Mladí lidé mají mnoho možností sebeuplatnění, ale zároveň jsou vystavováni mnoha negativním, morálně problematickým a výchovně nevhodným jevům, které nazýváme sociálně patologické. Život lidí a jejich hodnoty ovlivňují různé komerční reklamy, orientace na výkon, na další vzdělávání, individualismus, dokonalý vzhled apod. Součástí života dnešní společnosti se staly pojmy zátěž, stres, krize a nikdo se již nepozastavuje nad stoupající propagací různých látek tlumících bolest, všedním se stalo zobrazování násilí, agrese či podvodů. V tomto prostředí vyrůstají děti a mládež.³

Některé děti mohou mít problémy se socializací, a to nejen v souvislosti s nástupem do mateřské či základní školy, kdy určité faktory ovlivňují primární a sekundární socializaci. Otázkou je výklad norem a normality lidského jednání jednotlivci, jejichž porušování může a často vede k životním potížím, ke stresu, k duševní krizi a dalším negativním jevům. Závadové chování, různé psychické poruchy či vznik závislostí na návykových látkách anebo

¹ BITTMANNOVÁ, Lenka a Julius BITTMANN. *Prevence a účinné řešení šikany: u žáků a studentů s Aspergerovým syndromem a vysoce funkčním autismem*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Pasparta, [2016]. Psyché (Grada). ISBN 978-808-8163-152.

² Tamtéž.

³ JEDLIČKA, Richard a Julius BITTMANN. *Poruchy socializace u dětí a dospívajících: prevence životních selhání a krizová intervence*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2015. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5447-5.

sebevražedné projevy mají své příčiny, které je nutné odhalovat a včas řešit či léčit, ale také provádět preventivní životních selhání a krizovou intervenci.⁴

V rámci zpracování této práce je nutné vymezit pojem sociálně patologické jevy (viz. podkapitola 1.1).

1.1 SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÉ JEVY

Sociální patologie je multidisciplinární disciplína, která se snaží popsat společensky nepřijatelné jevy z pohledu různých vědních disciplín a přináší mnoho výzkumných zjištění, které je nutné reflektovat. Pochopení souvislostí spojených se vznikem a rozvojem sociálně patologických jevů a chování je základní podmínkou úspěšnosti při hledání možností jejich řešení.⁵

Sociálně patologické jevy mají své příčiny a důsledky nejen pro samotného jedince, okolí, ale pro celou společnost. Jedná se jevy, které jsou společností:

- *vnímány a hodnoceny negativně*
- *jsou považovány za nežádoucí či přímo nepřijatelné*
- *mají určitý stupeň nebezpečnosti pro stav a vývoj společnosti* (sebevražedné chování, užívání návykových látek, návykové a impulzivní poruchy, např. hráčství, pyromanie apod., dále agresivita, násilí, kriminalita či delikvence).⁶

Nežádoucí sociálně patologické jevy mají však řešení a způsoby nápravy (prevence, možnost léčby či nápravy). Sociálně patologické jevy působí negativně na širší veřejnost. Na

⁴ MIOVSKÝ, Michal. *Výkladový slovník základních pojmů školské prevence rizikového chování*. Praha: Klinika adiktologie, 1. lékařská fakulta Univerzity Karlovy v Praze a Všeobecná fakultní nemocnice v Praze ve vydavatelství Togga, 2012. ISBN 978-80-87258-89-7.

⁵ FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA. *Sociální patologie: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5046-0.

⁶ Tamtéž.

sociální patologii lze pohlížet z pohledu různých vědních disciplín, např. z pohledu moralizující, medicínského nebo absolutistického. Společnost si určuje své normy a pravidla chování. Dle teoretických východisek je několik zdrojů sociální patologie, a to biologicko-psychologická, sociálně psychologická a sociologická.⁷

Sociálně patologické jevy jsou často spojené s agresivitou a násilím, které mají buď biologické, nebo sociokulturní dispozice. Jedním z možností prevence sociálně patologických jevů nejen na školách a školských zařízeních je ovlivňování veřejnosti, její všímavost, ale také např. psychoterapie nebo farmakologická léčba.⁸

Mezi závažné sociálně patologické jevy současnosti patří zneužívání návykových látek. Mezi faktory, které zvyšují pravděpodobnost rozvoje závislosti na návykových látkách jsou genetické nebo biologické predispozice, psychické a sociální faktory. Z hlediska návykové a impulzivní poruchy se jedná o patologické hráčství, krádež nebo zakládání požárů apod., trendem současnosti je např. závislost na internetu, na mobilních telefonech nebo na nakupování.⁹

Řada sociálně patologických jevů však souvisí s prostředím rodiny, které bývá často zdrojem vzniku a rozvoje těchto negativních jevů. Jedná se o *poruchy rodičovské role, o dysfunkční a afunkční rodiny*. V některých případech se může jednat o syndrom týraného, zneužívaného či zanedbávaného dítěte (fyzické, psychické týrání, sexuální zneužívání a další.

10

Nutná je všímavost učitelů z hlediska chování žáků a jejich projevů, kdy lze negativní sociálně patologické jevy odhalit a co nejdříve je řešit. Také kriminalita a delikvence dětí a

⁷ Tamtéž.

⁸ Tamtéž.

⁹ FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA. *Sociální patologie: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5046-0.

¹⁰ Tamtéž.

mládeže má biologické, psychické a sociální aspekty. ¹¹ Rodiče by měli vědět, s kým a kde se jejich dítě stýká, co dělá ve svém volném čase.

Sociálně patologické jevy mají své příčiny i důsledky, a to nejen pro jedince, ale i pro jeho okolí a celou společnost. Jsou různé způsoby nápravy a možná řešení těchto společensky nežádoucích jevů. Sociálně patologické jevy jsou společností vnímány a hodnoceny negativně, jsou považovány za nežádoucí a nepřijatelné, protože porušují sociální, morální či právní normy společnosti. ¹²

Mezi sociálně patologické jevy s vyšším stupněm nebezpečnosti pro stav a vývoj společnosti patří:

- ***sebevražedné chování***
- ***užívání psychoaktivních látek***
- ***návykové a impulzivní poruchy (hráčství, pyromanie, kleptomanie a další)***
- ***agresivita, násilí***
- ***kriminalita a delikvence.*** ¹³

Na sociální patologii je možné pohlížet z pohledu dalších vědních disciplín, z pohledu absolutistického, moralizujícího, medicínského, statistického či relativistického. Např. násilí a agresivita má biologické a sociokulturní příčiny (např. vandalismus, sledování násilí). Mezi

¹¹ Tamtéž.

¹² FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA. *Sociální patologie: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5046-0.

¹³ FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA. *Sociální patologie: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5046-0.

další sociálně patologické jevy patří dále sebepoškozování, užívání návykových látek (alkohol, nikotin, sedativa, hypnotika, halucinogeny a další drogy).¹⁴

V současné společnosti se objevují novodobé nelátkové závislosti, např. závislost na internetu, mobilních telefonech apod. Sociálně patologické jevy jsou spojeny s prostředím rodiny. Jedná se o poruchy rodičovské role, o dysfunkční rodinu, psychické a fyzické týrání, sexuální zneužívání či zanedbávání výchovy, což vyvolává u jedinců rizikové faktory. V každé společnosti existuje určitý toleranční limit sociálně patologických jevů, a to dle společenské závažnosti, hromadnosti apod.¹⁵

V posledních letech začal stoupat počet dětí, které mají problémy s chováním, jsou nevladatelné, narušují chod celé třídy a znamenají do určité míry ohrožení ostatních spolužáků. Učitelé bývají často bezbranní a bezradní, a také rodiče se často dostávají do pozice nešťastných a bezmocných lidí.¹⁶

Příčinami agresivity u jedince jsou:

- **genetické příčiny**
- **organické poškození mozku**
- **nevhodná výchova.**¹⁷

¹⁴ FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA. *Sociální patologie: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5046-0.

¹⁵ FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA. *Sociální patologie: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5046-0.

¹⁶ MARTÍNEK, Zdeněk a Jiří ŠKODA. *Agresivita a kriminalita školní mládeže: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2009. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2310-5.

¹⁷ MARTÍNEK, Zdeněk a Jiří ŠKODA. *Agresivita a kriminalita školní mládeže: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2009. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2310-5.

Zvládání a řešení agrese je přímo závislé na typu narušeného chování, diskutována je otázka trestu. Ve školním prostředí je nutné však v některých případech trest použít, a to při dodržování základních pravidel (krátký interval mezi agresí a trestem, vysoká intenzita trestu, přesně definované chování, za které je jedinec trestán, smysluplnost a ohraničení trestu a jeho ukládání bez emocí. ¹⁸

S agresivním chováním souvisí poruchy chování, je to např.:

- ***ADHD, tj. hyperaktivita s poruchou pozornosti***
- ***lhaní***
- ***krádeže***
- ***záškoláctví***
- ***útěky***
- ***toulky***
- ***šikana.*** ¹⁹

Je faktem, že to, co kdysi bylo v chování dětí a mládeže nemožné a neakceptovatelné, se dnes stává jakousi normou. Agresivita dětí stoupá, může mít různé směry, může být přímá či nepřímá, emocionální, frustrační nebo instrumentální, vyvolávaná strachem, predátorská či sexuální apod. Na sociálně patologické chování má výrazný vliv nevhodná parta či také zobrazované násilí v médiích, kterého jsou děti a mládež každodenně svědkem. ²⁰

¹⁸ MARTÍNEK, Zdeněk a Jiří ŠKODA. *Agresivita a kriminalita školní mládeže: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2009. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2310-5.

¹⁹ MARTÍNEK, Zdeněk a Jiří ŠKODA. *Agresivita a kriminalita školní mládeže: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2009. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2310-5.

²⁰ MARTÍNEK, Zdeněk a Jiří ŠKODA. *Agresivita a kriminalita školní mládeže: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2009. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2310-5.

2 DRUHY RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ U DĚTÍ A MLÁDEŽE

Mnoho rodičů dělá zásadní chyby ve výchově, učitelé se často dopouštějí málo efektivních či přímo kontraproduktivních kroků.²¹ Kázeň je komplexní fenomén, souvisí se společenskovedními disciplínami, zejména s pedagogikou a psychologií. Kázeň je dobově a společensky podmíněna, existují transkulturní rozdíly v oblasti chování a oceňování osobních vlastností. Důraz je kladen na myšlenku, že účinné řešení nekázně není věc jednoho dílčího nebo izolovaného opatření, ale nutný je komplexní přístup.²²

Kázeň je považována za ochranu dítěte ve škole, nekázeň může být i pozitivní jev. Je faktem, že oblast školství opouští řada učitelů a školství se stává globálním problémem, a to z důvodu neukázněnosti a nezvladatelnosti žáků. Kázeňský systém ve škole je odrazem systému v širší společnosti.²³

Zejména období dospívání je provázeno rizikovým chováním. Syndrom rizikového chování v dospívání je typický pro vývojové problémy tohoto věku. Společnými možnými příčinami jsou rizikové a ochranné faktory, tj. společné faktory prevence. Tzv. nová morbidita

²¹ MARTÍNEK, Zdeněk a Jiří ŠKODA. *Agresivita a kriminalita školní mládeže: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2009. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2310-5.

²² BENDL, Stanislav a Jiří ŠKODA. *Kázeňské problémy ve škole: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. Aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Triton, 2011. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-738-7436-0.

²³ BENDL, Stanislav a Jiří ŠKODA. *Kázeňské problémy ve škole: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. Aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Triton, 2011. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-738-7436-0.

mládeže ohrožuje významně v současné době zdraví dospívajících a zvyšuje jejich nemocnost a také úmrtnost.²⁴

V posledních desetiletích dochází ve vývoji mládeže ke změnám celosvětově. Mezi faktory rizikového chování patří užívání návykových látek, kouření, hazard, šikana, on-line rizikové chování, kriminální chování, rizikové chování v sexuální oblasti, v oblasti stravování či v oblasti pohybového režimu a další.²⁵

Rizikové chování má tři nejvýznamnější socializační kontexty vývoje, a to rodinu, školu a prostředí vrstevníků. V České republice, tak jako i v jiných zemích světa, je prováděna řada výzkumů a studií týkajících se příčin a projevů rizikového chování ve školách, které jsou podkladem pro provádění účinných a efektivních preventivních opatření proti tomuto chování a návod k řešení pro pedagogy a vychovatele, ale i pro rodiče, jak rizikové chování na školách, ale také zejména v rodinách řešit. Je dostupná řada odborných literárních zdrojů. Na školách pracují psychologové či metodici prevence.²⁶

2. 1 ŠIKANA

Problematika šikany je v současné době velice aktuálním tématem a je proto potřeba mu věnovat značnou míru pozornosti. Specifickou oblastí, kde máme možnost setkávat se se šikanou je pak v posledních letech také školní prostředí. Šikanu je přitom možné vnímat jako jev, v jehož důsledku dochází k opakovanému zastrašování, ohrožování a ubližování jedinci,

²⁴ KABÍČEK, Pavel, Ladislav CSÉMY a Jana HAMANOVÁ. *Rizikové chování v dospívání a jeho vztah ke zdraví: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. Aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Triton, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-738-7793-4.

²⁵ KABÍČEK, Pavel, Ladislav CSÉMY a Jana HAMANOVÁ. *Rizikové chování v dospívání a jeho vztah ke zdraví: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. Aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Triton, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-738-7793-4.

²⁶ SOBOTKOVÁ, Veronika. *Rizikové a antisociální chování v adolescenci*. Praha: Grada, 2014. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4042-3.

jenž je v rámci dané společnosti vnímán jako slabší. Jakou má pak šikana podobu a je možné vymezovat některá její specifická odvětví? To jsou jen některé z otázek, jimž je potřeba se věnovat.

Šikana se v současnosti rozmohla až do takové míry, že v jejím důsledku nedochází pouze k šikanování slabších jedinců, nýbrž pro školní prostředí platí, že se šikana začíná stále více rozmáhat také ve vztahu učitel-žák. V některých případech pak může dojít k tomu, že šikana přeroste až do podoby trestné činnosti, kdy není výjimkou, že dochází ke spáchání takových činů, které jsou z hlediska platné právní legislativy vnímány jako organizovaný zločin. Jedná se o do značné míry nebezpečný prvek, v jehož důsledku často dochází k nevratnému poškození zdravotního stavu šikanovaného, a to nejen z hlediska jeho fyzického, ale především psychického. Šikana je významnou problematikou také z té příčiny, že vlivem jejího působení může dojít také ke spáchání sebevraždy.

Termín šikana vychází z francouzského výrazu *chicane*, jenž je možné překládat jako zlomyslné obtěžování, týrání, sužování a pronásledování. V rámci odborné literatury se pak setkáváme s definováním tohoto procesu, jenž je charakterizován jako záměrné užití síly jedincem případně celou skupinou, kteří si vybíjejí svou sílu na nějakém psychicky nebo fyzicky slabším členovi společnosti. Pro oběť pak bývá velice problematické, aby se dokázal tomuto jednání sám ubránit. Na základě toho je velice důležité, aby byla dané problematice v rámci široké veřejnosti věnována pozornost a docházelo k její minimalizaci. Šikanou pak nelze rozumět občasnou rvačku, která se uskuteční mezi zhruba stejně fyzicky vybavenými jedinci.²⁷

Šikana však nepředstavuje pouze fyzické útoky v podobě bití, vydírání, krádeží případně poškození věcí, které patří druhé osobě. Stejně tak se totiž jedná o slovní útoky, které mají podobu nadávek, pomluv, vyhrožování nebo ponižování. V porovnání s fyzickou šikanou se však jedná o oblast, která se velice těžko dokazuje, jelikož se zpočátku může zdát, že se jedná jen o jakousi formu legrace. Stejně tak je šikanou rozuměno sexuální obtěžování a

²⁷ ŘÍČAN, P., JANOŠOVÁ, P. *Jak na šikanu*. Praha: Grada, 2010.

zneužívání. Nepřímou formou šikany je pak přehlížení a ignorace jedince ve společnosti, v níž se nalézá.²⁸

Šikana má přitom své charakteristické rysy a formy, které jsou podmíněny situací a zařízením, v němž je uskutečňována. Co se týče vlastní problematiky školního prostředí, je v současné době stále častějším jevem, že se šikana objevuje v podobě, kdy je napadán oděv žáka. Vzhledem k výrazné povrchnosti, s níž se máme možnost setkat, se proto dítě, které kupříkladu nemá značkové oblečení případně se obléká do něčeho, co není zrovna trendy, často stává snadnou obětí agresora. Stejně tak často se obětí šikany stává takový žák, jenž je zanedbaný, otrhaný případně si nemůže dovolit nové oblečení a chodí proto v tom, co zdědil po svých starších sourozencích.

Šikanu je možné dělit do pěti stupňů. První stupeň představuje mírné formy psychického násilí, v jehož důsledku se oběť násilí necítí dobře. V prostředí svého okolí je odmítána, nikdo se s ním nebaví a pomlouvají ho. V druhém stupni se již setkáváme s prvotními formami fyzického násilí, kdy je slabší jedinec napadán z několika příčin. Může se jednat o útočení na něj z důvodu uvolnění se, uspokojování svých potřeb nebo oživení stereotypní situace v prostředí, v němž se jedinci běžně pohybují. Klíčovým momentem se pak stává třetí stupeň, kdy se již začíná utvářet skupina agresorů, která se seskupí do tzv. úderného jádra. V jeho důsledku je již šikana prováděna systematicky. V případě čtvrté fáze se již začínají i ukáznění žáci často chovat krutě a začnou týraného žáka také napadat. I tyto děti pak mají z této činnosti uspokojující pocit. V neposlední řadě se pak jedná o pátý stupeň, kdy již dochází k nastolení totalitní ideologie šikanování. V tomto případě se kolektiv dětí školní třídy rozdělí do dvou skupin, agresori a oběti. Agresori zde využívají všech možností, kterých mohou využít a ztrácejí veškeré zábrany. Tito jedinci pak touží po tom, aby mohli provádět násilí, které vnímají jako něco normálního a baví se jím. S tímto stupněm se přitom

²⁸ BENDL, S., KOLLEROVÁ, L., ZÁBRODSKÁ, K., KRESSA, J., DĚDOVÁ, M. *Prevence a řešení šikany ve škole*. Praha: ISV, 2003.

máme možnost setkat kupříkladu ve věznicích, vojenských táborech a výchovných ústavech pro mládež. S mírnější podobou páteho stupně se pak setkáváme také v prostředí škol.²⁹

Šikanu je možné dělit do několika základních kategorií, kdy se v první řadě jedná o šikanu podle typu agrese, kterou zastupuje šikana fyzická, psychická, smíšená nebo kyberšikana, která je v současné době velice aktuálním problémem. Druhou kategorií je šikana dle věku a typu školy, kdy je možné vymezovat šikanu mezi předškoláky, žáky prvního a druhého stupně, středoškoláky či vysokoškoláky, kdy u nich má již šikana do značné míry jinou podobu, než je tomu u dětí spadajících do kategorie předškolního nebo mladšího školního věku. Třetí kategorii zastupuje šikana z rodového hlediska, kdy se jedná o šikanu mezi chlapci a děvčaty, homofóbní šikanu atd. Významnou kategorií je pak nepochybně také šikana, která se odehrává ve školách s rozličným způsobem vedení, kdy se může na jedné straně jednat o školu s demokratickým vedením nebo naopak o školu, která je vedena stylem tvrdého a hierarchicko-autoritativního řízení. V neposlední řadě se pak jedná o kategorii šikany vznikající ze speciálně vzdělávacích potřeb jednotlivých aktérů, kdy se šikana zaměřuje na jedince, kteří trpí nějakou formou poruchy nebo postižení. Lze sem proto řadit šikanu neslyšících, nevidomých, tělesně postižených nebo mentálně retardovaných osob.³⁰

Šikana má u dětí i dospělých do značné míry podobný průběh, avšak u dětí se setkáváme s rozličnou strukturou, pro níž je typická snížená intenzita brutality. Pro toto prostředí je přitom typické, že se jedinci často inspirojí akčními filmy, kdy se touží vyrovnat svým filmovým hrdinům. V důsledku sledování filmů, kde se nacházejí násilné prvky, dochází k trvalé proměně postoje dětí k násilnému jednání. Děti se v důsledku toho stávají lehkomyšlnějšími a ztrácejí schopnost správně rozlišit, zda se jedná o film nebo o skutečnost. Školní věk je přitom obdobím, pro nějž je agresivní a násilné chování, které je primární příčinou šikany, obvyklým jevem.³¹

²⁹ KOLÁŘ, M., KOLLEROVÁ, L., ZÁBRODSKÁ, K., KRESSA, J., DĚDOVÁ, M. *Skrytý svět šikanování ve školách: příčiny, diagnostika a praktická pomoc*. Praha: Portál, 1997.

³⁰ LACA, S. *Sociálna pedagogika*. Lipovce: A-Print, s.r.o., 2019.

³¹ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: Dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2012.

Šikana, a to v jakékoli své podobě, se v současnosti ve školách objevuje stále častěji. Jedná se o fakt, jenž je dán nárůstem dominantnosti žáků, zvýšeným počtem romských žáků či dětí trpících poruchou pozornosti nebo hyperaktivitou. Stranou zájmu by z hlediska této práce pak neměla zůstat ani šikana učitelů ze strany žáků a obráceně. V rámci posledních let se stala jakýmsi novodobým fenoménem šikana, která je vedena ze strany žáků ke svému vyučujícímu. K primárním příčinám tohoto jevu je možné bezesporu řadit uvolněnější morálku, která v současné době panuje, v porovnání s tím, jak fungovala v dobách minulých. Problémem zde je, že současní žáci mnohdy ztrácejí přirozený respekt k autoritám. Na základě toho je možné setkat se s případy, kdy dochází z řad žáků ke slovnímu napadání, vyhrožování, poškozování majetku a v některých případech pak dokonce až k fyzickému napadení pedagoga.³²

Specifickou oblastí je pak šikana, která je uskutečňována mezi spolužáky. Jak již bylo uvedeno v úvodu této práce, současným fenoménem je zejména tzv. ekonomická šikana, jež se zakládá na rozličných finančních možnostech rodičů, v jejichž důsledku dochází k prohlubování rozdílů mezi bohatými a chudými dětmi. Příkladem se zde může stát zmiňované oblečení případně mobilní telefony, kdy děti, které je nemají, bývají velice často vystaveny posměchu a opovržení.³³

Šikana představuje jedno z nejzávažnějších a nejaktuálnějších problémů, s nímž se máme možnost v současné době setkat. Významným rizikem je pak šikana prováděná ve školním prostředí. Školní šikanou je možné rozumět nebezpečné chování, jež je vyznačováno nepoměrem sil mezi agresorem a jeho obětí. V jejím důsledku přitom dochází k fyzickému a psychickému napadání jedince, jehož cílem je ublížit a poškodit lidskou důstojnost. Zásadní problém v této oblasti spatřuji v tom, že se projevy násilí velice rychle stupňují, kdy dochází k prudkému nárůstu množství útoků. Škola by se přitom měla stávat prostředím, v němž by měly děti prožívat pocity jistoty a klidu. Z mého pohledu je možné vnímat jako zcela zásadní problém fakt, že často dochází ze strany pedagogů k výraznému podceňování a zlehčování

³² KOLÁŘ, M., KOLLEROVÁ, L., ZÁBRODSKÁ, K., KRESSA, J., DĚDOVÁ, M. *Skrytý svět šikanování ve školách: příčiny, diagnostika a praktická pomoc*. Praha: Portál, 1997.

³³ KOLÁŘ, M., KOLLEROVÁ, L., ZÁBRODSKÁ, K., KRESSA, J., DĚDOVÁ, M. *Skrytý svět šikanování ve školách: příčiny, diagnostika a praktická pomoc*. Praha: Portál, 1997.

této problematiky. V důsledku toho se proto často stává, že šikana zůstává skrytá a nedochází k potrestání agresorů násilného jednání.

Existuje celá řada příčin, které se do značné míry podepisují na podobě šikany. Dominantní děti jsou ovládány touhou po ovládnutí jiného jedince, dále pak také svou vlastní zvědavostí, touhou po moci, zvýšení pozornosti, televizním násilím, vysokými nároky, které jsou na něj kladeny ze strany rodiny nebo školy atd. Dle mého názoru se pak na rozvoji agresivního chování do značné míry podílí rodinná výchova. Je proto zcela zásadní, aby byla věnována dětem zvýšená pozornost a bylo jim poskytováno dostatečné množství lásky, jistoty a bezpečí. V důsledku fungování současné společnosti se stává trendem, že rodiče nemají na výchovu svých dětí dostatek času a jejich role ve výchovném procesu dítěte je proto do značné míry zanedbávána. V důsledku toho se pak tyto děti pokoušejí získat pozornost svých rodičů, kdy k tomu mnohdy volí kroky, které nejsou v souladu s tím, jak by měly být uskutečňovány sociální vztahy. Vzhledem k tomu, že se jedná o neustále se rozmáhající trend, je potřeba, aby mu byla ze strany společnosti věnována zvýšená pozornost a v případě jeho zaregistrování tak mohlo dojít ke včasnému zásahu.

3 ŠKOLSKÁ PREVENCE

Prevenčí rizikového chování či sociálně patologických jevů je především individuální a dlouhodobé neautoritativní výchovné působení, které počíná rodinou a končí prevencí školní i zdravotní (prevence specifická, všeobecná, selektivní, indikovaná). Celospolečenský postup proti rizikovému chování by měl být zvláště viditelný na všech úrovních života a měl by být příhodným prostředím k oslabení sociálně patologických jevů a rizikového chování dětí a mládeže.³⁴

Prevence rizikového chování se zaměřuje prioritně na předcházení rozvoje rizik, jako je

³⁴ KABÍČEK, Pavel, Ladislav CSÉMY a Jana HAMANOVÁ. *Rizikové chování v dospívání a jeho vztah ke zdraví: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. Aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Triton, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-738-7793-4.

- *šikana, kyberšikana, násilí, vandalismus, intolerance, antisemitismus, extremismus, rasismus, xenofobie, homofobie*
- *záškoláctví*
- *závislostní chování, užívání všech návykových látek, netolismus, gambling*
- *rizikové sporty a rizikové chování v dopravě, prevence úrazů*
- *spektrum poruch příjmu potravy*
- *negativní působení sekt*
- *sexuální rizikové chování.*³⁵

Včasná intervence či krizová intervence musí být poskytována v případě traumatických zážitků (domácí násilí, šikanování, násilné chování, týrání, zneužívání, komerční sexuální zneužívání, ohrožování výchovy dětí, experimentování s návykovými látkami (legálními či nelegálními), rizikových stravovacích návyků, které vedou k poruchám příjmu potravy (bulimie, anorexie). Důležitá je:

- *minimalizace rizikového chování či jeho projevů*
- *výchova ke zdravému životnímu stylu*
- *rozvoj pozitivního sociálního chování*
- *rozvoj psychosociálních dovedností*
- *zvládnání zátěžových situací osobnosti*
- *rozvoj emočně sociální*
- *komunikační dovednosti.*³⁶

Metodické doporučení Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních vymezuje aktuální terminologii v souladu s terminologií zemí Evropské unie a začlenění prevence do školního vzdělávacího programu a školního řádu. Jsou zde popsány jednotlivé instituce v rámci systému prevence a také úloha pedagogických pracovníků, je definován

³⁵ <https://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny?highlightWords=preventivn%C3%AD+program> [online]. [cit. 2020-09-09].

³⁶ <https://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny?highlightWords=preventivn%C3%AD+program> [online]. [cit. 2020-09-09].

školní preventivní program a jsou doporučeny postupy při výskytu rizikových forem chování dětí a mládeže.³⁷

Jak vyplývá z výše uvedeného, je nutno klást důraz zejména na prevenci výskytu či vzniku sociálně patologických jevů v naší společnosti počínaje vhodným rodinným prostředím a výchovou až po provádění preventivních opatření v rámci škol a školských zařízení. Sociálně patologické jevy jsou v naší společnosti nežádoucí a nebezpečné, je proto nutná také všímavost okolí, aby bylo rizikového chování včas odhaleno a zejména aby mu bylo předcházeno.

Tak jako se mění celá naše společnost, tradiční rodina, tak se mění také české školství. Agresivita dětí a mládeže na českých školách roste, děti jsou ovlivňovány mnoha faktory (např. agrese a násilí v médiích, počítačové hry s násilnou tematikou), rizikové chování má řadu příčin a projevů, kterým je nutné věnovat pozornost jak ze strany rodičů, tak ze strany pedagogů či sociálních pracovníků, psychologů a dalších odborníků v rámci sociální patologie, rizikového chování, jeho zamezování a zejména prevenci.

Rodiče by měli vědět, s kým, kde a jak tráví jejich dítě volný čas, měli by si všímat změn v chování svého dítěte, zjistit jeho příčinu a případné rizikové chování ihned řešit ve spolupráci se školou, s pedagogem nebo příp. se školním psychologem či metodikem prevence.

Dítě je formováno vlivem různých vnějších podnětů včetně výchovy, přizpůsobuje se rodinného i společenskému klimatu a mnoha náhodným jevům. Ve škole se dostává do kolektivu svých vrstevníků, nachází nová přátelství, získává nové role a vzory, je usměrňováno pedagogy, učí se okolní kultuře, vědomé i nevědomé, přírodní a společenské vlivy ovlivňují jeho osobnostní vývoj.³⁸

³⁷ <https://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny?highlightWords=preventivn%C3%AD+program> [online]. [cit. 2020-09-09].

³⁸ JEDLIČKA, Richard a Julius BITTMANN. *Poruchy socializace u dětí a dospívajících: prevence životních selhání a krizová intervence*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2015. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5447-5.

Každé dítě je vychovááno v rodině odlišným způsobem, do školy přichází s různými očekáváními, začleňuje se do třídního kolektivu. Jsou jedinci, kteří mají problémy s chováním a tyto si ventilují většinou na slabších spolužácích. Školská prevence je důležitým článkem, měla by být vytvářena tak, aby nedocházelo k negativním sociálně patologickým jevům na půdě školy, ale ani mimo ni.

Každý člověk si projde od dětství do dospělosti určitými životními problémy, situacemi a událostmi, které musím nějakým způsobem vstřebat, vyrovnat se s nimi anebo se natolik v nich zakoření, že jejich následkem dochází k projevům agrese, násilí, k šikaně spolužáků anebo sklouznou k užívání návykových látek apod.

Každý jedince zvládá krizové životní situace jiným způsobem, každý zpracovává odlišně emoce. Vznik sociálně patologických jevů nejen ve školách a školských zařízeních má své příčiny a své důsledky a účinná prevence je jednou z forem, jak těmto negativním jevům zabrání nebo lépe řečeno, jak jim předcházet.

Hlavními činiteli v rámci školské prevence jsou učitelé, pedagogové a další školští pracovníci, a to ve spolupráci s rodiči, protože význam rodiny a její role jsou nezastupitelné. Škola je socializační institucí, kde se děti učí určitému řádu a zodpovědnosti, kde se vzdělávají, kde rozvíjejí své schopnosti a dovednosti, kde získávají nové znalosti. Neměla by být místem, kde bude dítě chodit nerado např. právě z důvodu toho, že jej spolužáci šikanují.

39

Nevhodné zesměšňování nebo tzv. nálepkování vytváří negativní prostředí pro zdravý vývoj dítěte, má negativní vliv na jeho sebevědomí, sebepojetí. Jak uvádějí výzkumy, šikanované děti si negativní zážitky uchovávají i do dospělosti, řada z nich se sama chová nepěkně ke svému okolí.⁴⁰

³⁹ Tamtéž.

⁴⁰ JEDLIČKA, Richard a Julius BITTMANN. *Poruchy socializace u dětí a dospívajících: prevence životních selhání a krizová intervence*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2015. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5447-5.

Nezpracovaná zátěž či stres může být příčinou psychosomatických onemocnění, neurózy či depresí, úzkostí apod. Prostředkem prevence může být dramatická výchova, hudba nebo arteterapie. V roli průvodce žáka životem může být metodik prevence, třídní učitel anebo školní psycholog. S dítětem, které má problémy ve škole, ať už se to týká poruch chování nebo problémů s užíváním návykové látky je možné následně pracovat nejen v rámci preventivně výchovné péče a preventivních programů ve škole, ale také v pedagogicko-psychologické poradně, ve speciálně pedagogickém centru, ve středisku výchovné péče a dalších.⁴¹

V našich školách je v současné době řada žáků se speciálně vzdělávacími potřebami, i tito se mohou stát objekty sociálně patologických jevů. Vývoj v naší společnosti ovlivňuje řada aspektů, jsou to např. hromadná komunikační média, proces multikulturality, protichůdnost ideových a kulturních poselství, politická propaganda soupeřících stran a další, které deformují vkus a hodnoty lidí. Jako regulativy sociálních vztahů fungují různé normy, vzory, kulturní statky.⁴²

Předmětem školské prevence je jednak působení pedagogů na žáky, jednak různé preventivní programy a projekty, např. besedy, přednášky apod. Negativní jevy na škole je nutné odhalovat včas, ale lépe je jim předcházet. Každý žák si osvojuje hodnoty, normy a dovednosti vytvořené kulturou, ve které se narodil, vytváří si svou identitu, roste jako osobnost. Tuto tvoří:

- ***kognitivní komponenty***
- ***emocionální komponenty***
- ***komponenty chování*** (dovednosti, kompetence a další schopnosti).

⁴¹ Tamtéž.

⁴² Tamtéž.

V průběhu života jsme vystavováni řadě nároků, které jsou na nás kladeny, máme své povinnosti v každodenním životě, žáci mají povinnost připravovat se svědomitě na výuku, plnit své povinnosti v rámci školní docházky.⁴³

Prevence rizikového chování má mezioborový a meziresortní charakter. **Certifikace odborné způsobilosti poskytovatelů programů školské primární prevence** je posouzení a formální uznání toho, že program odpovídá standardům Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Tyto standardy navazují na Národní strategii protidrogové politiky, na dokumenty Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky, je nutná spolupráce např. s krajským koordinátorem prevence, s koordinátorem pro romské záležitosti a další. Je nutné vymezení cílové skupiny, např. dle věku, pohlaví, vzdělání či projevů rizikového chování. Jsou tři druhy programů

- **programy všeobecné prevence** – zaměřují se na obecnou populaci nebo její část, kdy nejsou identifikované rizikové faktory
- **programy selektivní prevence** – zaměřují se na specifické skupiny, např. na žáky se zvýšeným rizikem problémů s chováním, s užíváním návykových látek
- **programy indikované prevence** – zaměřují se na jednotlivce vykazující určité rysy a charakteristiky rizikového chování.⁴⁴

Jsou dána kritéria školské prevence, a to:

- **věkové kritérium** (předškolní věk, mladší školní věk, starší školní věk, mládež, mladí dospělí)
- **kritérium náročnosti** (posuzována je zdravotně-sociální zátěž)

⁴³ JEDLIČKA, Richard a Julius BITTMANN. *Poruchy socializace u dětí a dospívajících: prevence životních selhání a krizová intervence*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2015. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5447-5.

⁴⁴ MIOVSKÝ, Michal. *Výkladový slovník základních pojmů školské prevence rizikového chování*. Praha: Klinika adiktologie, 1. lékařská fakulta Univerzity Karlovy v Praze a Všeobecná fakultní nemocnice v Praze ve vydavatelství Togga, 2012. ISBN 978-80-87258-89-7.

- **sociálně-společenské kritérium** (znevýhodněná komunita, rodina s rizikovými faktory, děti ohrožené nedokončením školní docházky, mladí pachatelé trestných činů, mládež ohrožená sociálním vyloučením)
- **institucionální kritérium** (žáci a studenti základních a středních škol, studenti vysokých škol, děti a mladiství v ústavní péči, nezaměstnaní mladí lidé do 26 let věku, rizikové profese).⁴⁵

Rizikové chování ovlivňuje **sebeuvědomění, sebehodnocení, sebeocenění, zvládání emocí, stresu, organizace času** a další aspekty. Výraznou roli zastávají v rámci školské prevence elektronická média.⁴⁶

Školská prevence se zaměřuje zejména na tato riziková chování:

- **záškoláctví**
- **šikana a extrémní projevy agrese**
- **rasismus a xenofobie**
- **sexuální rizikové chování**
- **poruchy příjmu potrava a zdravý životní styl** a další.⁴⁷

K rizikovému chování můžeme zařadit:

- **rizikové zdravotní návyky**
- **sexuální chování**
- **interpersonální agresivní chování**
- **delikventní chování ve vztahu k hmotným statkům a ke společenským institucím**
- **hráčství**
- **rizikové sportovní aktivity**.⁴⁸

⁴⁵ MIOVSKÝ, Michal. *Výkladový slovník základních pojmů školské prevence rizikového chování*. Praha: Klinika adiktologie, 1. lékařská fakulta Univerzity Karlovy v Praze a Všeobecná fakultní nemocnice v Praze ve vydavatelství Togga, 2012. ISBN 978-80-87258-89-7.

⁴⁶ Tamtéž.

⁴⁷ Tamtéž.

Programy školské prevence jsou zaměřeny na *rozvoj dovedností pro život, na zvládání úzkosti a stresu, na nácvik sociálních dovedností, na nácvik dovedností odolávat tlaku, na budování pozitivního sebehodnocení, na uvědomování si hodnot, na stanovení cílů, norem a další*. Jsou vypracovávány také programy pro rodiče. ⁴⁹

Jsou využívány různé metody školské prevence, a to:

- *metoda slovní* (vyprávění, vysvětlování, přednáška) ⁵⁰
- *metoda slovně dialogická* (rozhovor, práce s textem, napodobování)
- *metoda aktivizační* (diskuse, řešení problému, metoda situační, inscenační)
- *metoda komplexní* (brainstorming, mediální technologie). ⁵¹

Významnou úlohu v rámci školské prevence zastává metodik prevence, jehož činnosti je věnována další podkapitola práce.

3. 1 METODIK PREVENCE

Ve školských zařízeních působí *metodik prevence*. Mezi hlavní úkoly metodika prevence patří:

- *metodická a koordinační činnost* (tvorba a realizace preventivního programu školy, metodické vedení činnosti pedagogických pracovníků školy v oblasti prevence sociálně patologických jevů, koordinace vzdělávání pedagogických pracovníků a

⁴⁸ Tamtéž.

⁴⁹ Tamtéž.

⁵⁰ MIOVSKÝ, Michal. *Výkladový slovník základních pojmů školské prevence rizikového chování*. Praha: Klinika adiktologie, 1. lékařská fakulta Univerzity Karlovy v Praze a Všeobecná fakultní nemocnice v Praze ve vydavatelství Togga, 2012. ISBN 978-80-87258-89-7.

⁵¹ Tamtéž.

spolupráce školy s orgány státní správy a samosprávy, shromažďování odborných zpráv a informací o žácích v poradenské péči, vedení písemných záznamů a další)

- **informační činnosti** (zjišťování a předávání odborných informací o problematice sociálně patologických jevů, o metodách a formách specifické primární prevence pedagogickým pracovníkům školy, prezentace výsledků preventivních opatření školy a další)
- **poradenská činnost** (spolupráce s třídními učiteli při zachycování varovných signálů v chování žáků a tříd, vyhledávání a orientační šetření žáků s rizikem nebo projevy sociálně patologického chování, příprava podmínek pro integraci žáků se specifickými poruchami chování a další).⁵²

Školní metodik prevence se řídí zákonem č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících, a o změně některých zákonů a dalšími legislativními opatřeními, vyhláškami a nařízeními Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR. Svou činnost vykonává metodik prevence jako stávající učitel při svém plném pracovním úvazku (plná výše počtu hodin přímé pedagogické činnosti). Metodik prevence spolupracuje jak s rodiči žáků, tak s třídními učiteli, s vedením školy, s výchovným poradcem, se školním psychologem nebo se školním speciálním pedagogem.⁵³

V České republice působí Česká asociace školních metodiků prevence, která je zaměřená na:

- **metodickou a vzdělávací činnost**
- **poskytování poradenských služeb**
- **činnost osvětovou v oblasti zdravého životního stylu**
- **prevence rizikového chování**

⁵² PROCHÁZKA, Miroslav. *Metodik prevence a jeho role na základní škole: jak komunikovat na našem trhu*. 2., aktualizované a doplněné vydání. V Praze: Pasparta, 2019. ISBN 978-808-8290-285.

⁵³ PROCHÁZKA, Miroslav. *Metodik prevence a jeho role na základní škole: jak komunikovat na našem trhu*. 2., aktualizované a doplněné vydání. V Praze: Pasparta, 2019. ISBN 978-808-8290-285.

- **prosazování zájmů školních metodiků prevence.**⁵⁴

Mezi hlavní cíle České asociace školních metodiků patří:

- **snížení míry vyučovací povinnosti školních metodiků prevence** o 1 až 2 hodiny týdně
- **zvýšení osobního příplatku školním metodikům prevence**
- **sestavení vlastního systému vyhodnocování dlouhodobých i projektů i jednodenních akcí**, které jsou zaměřené na prevenci sociálně patologických jevů a kriminality dětí a mládeže na školách a školských zařízeních
- **vytváření podmínek pro další vzdělávání metodiků prevence**
- **založení bezplatné poradenské telefonní linky „Metodik“**
- **metodická pomoc při zavedení schránky důvěry**
- **provádění výzkumné činnosti** zaměřené na oblast zdravého životního stylu, sociálně patologických jevů a kriminality dětí a mládeže a další.⁵⁵

Role školního metodika prevence je významná, není však účinná bez spolupráce všech zainteresovaných stran, tj. rodičů a dalších odborných pracovníků včetně České asociace školních metodiků, a to v rámci školství i mimo něj.

⁵⁴ [Http://www.casmp.cz/cile.htm](http://www.casmp.cz/cile.htm) [online]. [cit. 2020-10-4].

⁵⁵ [Http://www.casmp.cz/cile.htm](http://www.casmp.cz/cile.htm) [online]. [cit. 2020-10-4].

PRAKTICKÁ ČÁST

Z předchozích kapitol je zřejmé, že školská prevence má ve školských zařízeních velké opodstatnění. Jaké je tedy její naplňování v praxi? Hlavní zodpovědnou osobou je ředitel školy a poté školní metodik prevence. Tyto dvě osoby mají přímou odpovědnost za zpracování a realizaci základního nástroje prevence na škole, Minimálního preventivního programu. Jsou zvolené programy pro dané cílové skupiny žáků vhodné? Provádí se důsledná evaluace programů? Jsou poskytovatelé těchto služeb dostatečně fundovaní? Jak vnímají tento systém výchovných, vzdělávacích a sociálních intervencí zaměřených k předcházení rizikového chování samotní žáci, tzv. cílová skupina?

Program všeobecné primární prevence na ZŠ Emy Destinové je dle oficiálních údajů vedených na webové stránce školy dostačující a věkově vhodný. Témata preventivních aktivit a přednášek jsou např. zdravý žák, šikana, kyberšikana, agresivita, agrese a hrubost ve společnosti, závislosti, právní zodpovědnost, rasismus, xenofobie a další. Tyto programy prevence učí žáky reagovat v případě patologického chování u jiných žáků, případně rozeznat tyto negativní jevy u sebe. Z dotazníkového šetření je patrné, že žáci bezpečně rozeznají patologické chování ve školských zařízeních. Důraz preventivního programu školy je na etickou, environmentální, multikulturní výchovu, na druhém stupni pak sexuální výchovu. Pro nejmenší děti je zařazen preventivní program Zippyho kamarádi, od třetí třídy bloky primární prevence pod vedením Prev-Centra Prahy 6. Ve čtvrté a páté třídě se žáci účastní přednášky „Bezpečně on-line“, která je zaměřena na bezpečnost při práci v kyberprostoru a na sociálních sítích. Na 2. stupni je prevence rizikového chování začleňována do předmětů výchovy k občanství, osobnostní výchovy, výchovy ke zdraví, pracovních činností, do hodin přírodopisu, literatury. Pro šesté třídy se organizují „Prožitkové kurzy“, kde se žáci učí vzájemné komunikaci, řešení problémů a navíc kurz rozvíjí a posiluje schopnosti týmové spolupráce a začleňuje nové žáky do kolektivu. V návaznosti na prožitkový kurz je do šestých tříd zařazen

preventivní program Unplugged do předmětu osobnostní výchova či třídnické hodiny. ZŠ Emy Destinnové spolupracuje s organizací Život bez závislosti, která má ucelený preventivní program pro celý druhý stupeň. Jsou zařazeny přednášky poskytované od Policie ČR pro celý první i druhý stupeň ZŠ. Z tohoto je možné usoudit, že programy jsou odborně vedené. Každý pedagog zasahuje a působí na žáky průběžně během celého školního roku. Třídní učitel a jeho třída se pravidelně setkávají na třídnické hodině. Třídní učitelé pracují dle pokynů metodika prevence a vedení školy a žáci ve většině případů neváhají za třídním učitelem s případným problémem přijít. Pedagogům jsou nabízeny aktivity, které vedou k utváření zdravého třídního kolektivu a rozvoji osobnosti každého z žáků. Je vedena podrobná evaluace programů a zápis.

4. CÍL A POUŽITÁ METODA

Cílem práce je vyhodnocení účinnosti školské prevence na ZŠ Emy Destinnové, náhled do práce jejího školního metodika prevence a vnímání těchto zapracovaných preventivních aktivit žáky 6., 7. a 9. třídy.

Praktická část byla vedena formou výzkumného šetření mezi respondenty ZŠ Emy Destinnové se záměrem vyhodnotit účinnost těchto programů. Diskuse byla vedena online, při distanční výuce Výchovy k občanství a po skončení výuky anglického jazyka, v době karantény. Rozhovor s metodikem školy byl veden přes aplikaci Whatsapp.

5. STANOVENÍ PŘEDPOKLADŮ

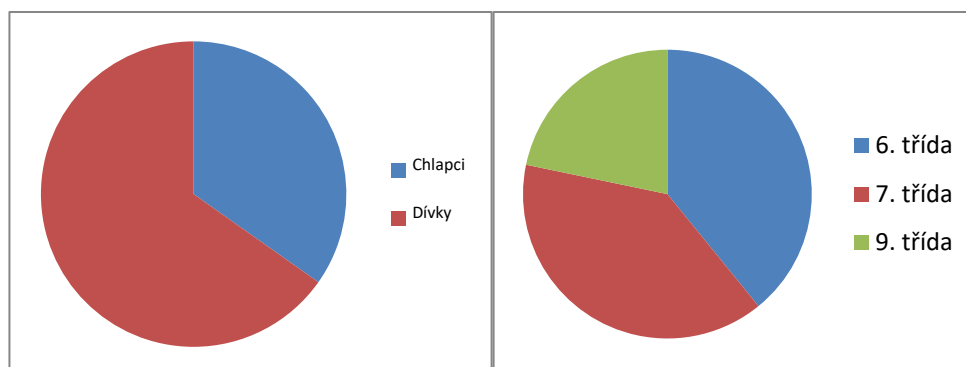
1. Žáci šesté, sedmé a deváté třídy ví, co to je Program všeobecné primární prevence.
2. Ví, kolik takových programů absolvovali za celou dobu studia na ZŠ Emy Destinnové.
3. Dokáží vyjmenovat programy, kterých se účastnili.
4. Ví, kde se nachází Schránka důvěry.
5. Znájí jméno metodika prevence na ZŠ Emy Destinnové.
6. Rozeznají druhy rizikového chování, se kterým se na škole setkali.
7. Setkali se se šikanou a dokáží říct, zda situace byla nebo nebyla vyřešena.
8. Třídní učitelé jsou jim vždy nápomocni.
9. Umí navrhnout preventivní program, kterého by se rádi účastnili.
10. Metodik prevence má dostatek času na svoji práci.

6. METODIKA ŠETŘENÍ A VÝBĚR RESPONDENTŮ

Ověření předpokladů 1 – 9 bylo provedeno při online výuce při Výchově k občanství a po skončení hodin anglického jazyka dne 19. 10. 2020 a následným zasláním písemných odpovědí. Bylo tak získáno dostatečné množství dat ve velmi krátkém čase. Šetření bylo prováděno dotazníkovou metodou prostřednictvím vzorku respondentů 6., 7. a 9. třídy základní školy Emy Destinnové. Žáci na otázky při online výuce písemně odpověděli a poslali do systému Bakaláři nebo do chatu na MS Teams. Pro předpoklad 10 jsem zvolila sms komunikaci přes aplikaci Whatsapp se školním metodikem prevence, mojí kolegyní Pavlou Dočkalovou, která byla realizována předchozího dne, 18. 10. 2020.

7. VÝSLEDKY ŠETŘENÍ

Dotazníkového šetření se zúčastnilo 23 žáků, z toho 15 dívek a 8 chlapců. 9 žáků je ze šesté třídy, 9 ze sedmé třídy a 5 z deváté třídy. Zbylí oslovení dotazník neposlali, protože účast na dotazníku primární prevence byla dobrovolná a po skončení povinného online vyučování.

Předpoklad č. 1 - Žáci šesté, sedmé a deváté třídy ví, co to je Program všeobecné primární prevence.

Z celkového počtu 23 dotazovaných žáků 8 odpovědělo ANO a 15 NE. Z 8 kladných odpovědí byly zaznamenány odpovědi, že Program všeobecné primární prevence jsou „přednášky, něco se zdravotním a sociálním poučením žáka“ a u jedné kladné odpovědi byl dodatek „MOŽNÁ - vysvětlení chyb“. Jeden dotazovaný žák je diagnostikován 3. stupněm dyslexie, dysgrafie, dysortografie a poruchou pozornosti, u kterého je doporučení zaměřit se na osvojení základních pojmů a méně požadovat detaily. Tento žák uvedl, že tento program „vzdělává děti docházející do škol“. U tohoto předpokladu jsem tušila, že odpovědi budou vesměs záporné, s ohledem na věk dotazovaných.

Předpoklad č. 2 - Ví, kolik takových programů absolvovali za celou dobu studia na ZŠ Emy Destinnové.

Jeden žák odpověděl 2, další 3, další 3-4, další 4, další 3, dva žáci 4, tři žáci 5, jeden žák 6, tři žáci 7, dva žáci 8, jeden žák 9 a další žák více než 10. Pět žáků odpovědělo negativně.

Že děti okamžitě neví přesný počet absolvovaných preventivních programů, bylo dopředu jisté, zajímal mě jejich odhad. Překvapilo mě, že děti měly jisté povědomí o číslech proběhlých programů.

Předpoklad č. 3 - Dokáží vyjmenovat programy, kterých se účastnili.

11 žáků dokázalo odpovědět, jaké preventivní programy absolvovali. Jmenovali témata šikana, kyberšikana, Internet, rasismus, drogy, alkohol, Facebook, požívání sociálních sítí, doprava, extremismus. 12 žáků si na žádný název nevzpomnělo.

V tomto případě si děti nejvíce pamatovaly program o šikaně, což se během výzkumu ukázal jako nejpálčivější problém. Jelikož jsem tento fakt předpokládala, věnovala jsem šikaně část své závěrečné práce.

Předpoklad č. 4 - Ví, kde se nachází Schránka důvěry.

11 žáků ví, že Schránka důvěry se nachází v 1. patře na chodbě. 2 žáci odpověděli, že si nejsou jistí a zbylí neví. 1 žák sice odpověděl kladně, ale odpověď se neshoduje s realitou. Závěr tedy je, že 11 žáků přesně ví, kde se schránka nachází a 12 žáků toto místo nedokáže identifikovat.

U tohoto předpokladu jsem byla mile překvapená, kolik dětí zná místo umístění Schránky důvěry.

Předpoklad č. 5 - Znájí jméno metodika prevence na ZŠ Emy Destinnové.

Jméno metodika prevence zná pouze 1 žák a to si ještě nebyl jistý. Jeho odpověď zněla „Dočkalová (asi)“. Zbylých 22 žáků jméno nezná. Chlapec s poruchou pozornosti odpověděl, že metodik prevence je třídní učitelka, asistentka a paní psycholožka.

U tohoto předpokladu jsem byla naopak šokovaná, že na jednu výjimku žáci neznají jméno metodika prevence.

Předpoklad č. 6 - Rozeznají druhy rizikového chování, se kterým se na škole setkali.

16 žáků z dotazovaných 23 se setkalo s rizikovým chováním studentů ve škole ZŠ Emy Destinnové. Jmenovali šikanu, kouření, záškoláctví, vysmívání, útočnost, zesměšňování, pití, drogy, krádež, běhání po chodbách, ubližování psychicky i fyzicky, ublížení na zdraví. Žák

s poruchou pozornosti uvedl, že před třemi lety ho srazil spolužák, půl roku byl nemocný s krční páteří a záležitost se řešila i s úřady. Šikanu vnímá nejvíce děti a z odpovědí bylo poznat, jak moc z ní mají děti oprávněně strach.

Předpoklad č. 7 - Setkali se se šikanou a dokáží říct, zda situace byla nebo nebyla vyřešena.

12 žáků z 23 se se šikanou setkali, z toho jeden uvedl, že se šikana vyřešila, dva, že se záležitost řeší, další dva uvedli, že se šikana stále nevyřešila a jeden dokonce, že bylo v jednom případě už pozdě.

Já osobně znám ze školy žáka, který musel školu kvůli šikaně opustit. Také jsem byla přímým svědkem šikany, kterou jsem nahlásila.

Předpoklad č. 8 - Třídní učitelé jsou jim vždy nápomocni.

20 žáků se shodlo, že třídní učitel je vždy nápomocen. Dva žáci uvedli, že ne a jeden, že „záleží na náladě“.

Protože jsem byla opakovaně svědkem situace, kdy třídní učitel nechtěl nepříjemnou záležitost týkající se rizikového chování u žáků řešit, nesdílím optimismus plynoucí z tohoto závěru.

Předpoklad č. 9 - Umí navrhnout preventivní program, kterého by se rádi účastnili.

Šest žáků mělo návrh na preventivní program, který by rádi na škole absolvovali. Mezi tyto patřil program o agresivitě, alkoholu, chování, deprese, a „vědění více o světě, co se v dané situaci děje“. Žák s poruchou pozornosti uvedl plavání. Pět žáků odpovědělo, že neví a zbylých dvanáct odpovědělo negativně.

U tohoto bodu jsem byla ráda za zmínění vhodnosti programu o depresích.

Předpoklad č. 10 - Metodik prevence má dostatek času na svoji práci.

Ze sms komunikace s mojí kolegyní Pavlou Dočkalovou cituji, že: „Můžeš tam napsat za všechny metodiky, že by to chtělo úlevu z úvazku, aby se ta práce dala dělat opravdu pořádně. Jinak se to všechno řeší na úkor výuky a ve volném čase.“

8. SHRnutí VÝSLEDKŮ DAT

Předpoklad č. 1: Na ZŠ Emy Destinnové 8 žáků z 23 dokáže říct, co to je Program všeobecné primární prevence, tj. 35%. Předpoklad č. 1 tedy byl vyvrácen.

Předpoklad č. 2: 18 žáků z 23 ví, kolik preventivních programů zhruba absolvovali, tj. 78%, takže předpoklad č. 2 nebyl vyvrácen.

Předpoklad č. 3: 11 žáků z 23 si vzpomnělo na názvy preventivních programů nebo alespoň na okruhová témata, tj. 48%. Předpoklad č. 3 tedy byl vyvrácen.

Předpoklad č. 4: 11 žáků z 23 ví, kde se nachází Schránka důvěry, tj. 48%. Předpoklad byl tedy vyvrácen.

Předpoklad č. 5: 1 z 23 dotazovaných zná jméno metodika prevence na své škole, tj. 4%. Předpoklad č. 5 byl vyvrácen.

Předpoklad č. 6: 16 z 23 žáků se setkalo s rizikovým chováním studentů na škole, tj. 70%. Předpoklad č. 6 nebyl vyvrácen.

Předpoklad č. 7: 12 z 23 žáků se setkalo se šikanou ve škole, tj. 52%. Předpoklad č. 7 nebyl vyvrácen.

Předpoklad č. 8: 20 z 23 žáků je spokojeno s pomocí třídního učitele, tj. 87%. Předpoklad č. 8 nebyl vyvrácen.

Předpoklad č. 9: 6 z 23 žáků navrhlo možný preventivní program, tj. 26%, předpoklad č. 9 byl tedy vyvrácen.

Předpoklad č. 10: Z komunikace s mojí kolegyní Pavlou Dočkalovou jsem nabyla dojmu, že metodik prevence nemá dostatek času na svoji práci. Předpoklad č. 10 byl tedy vyvrácen.

ZÁVĚR

Jak bylo uvedeno výše, školská prevence a činnost odborných pracovníků ve školství včetně metodika prevence má obrovský význam při vytváření preventivních opatření sociálně patologických jevů na školách. Mezi nejzávažnější sociálně patologické jevy patří šikana, kyberšikana, poruchy chování u dětí a mládeže, ale také např. užívání návykových látek a další.

Tyto negativní jevy ve školství je nutno potírat a odstraňovat, a to především účinnou a efektivní prevencí na školách, aby zde k těmto sociálně patologickým jevům nedocházelo a pokud ano, tak ve velmi omezené míře.

V současné době není výjimkou, že rodiče přenechávají výchovu svých dětí z větší části na škole, na pedagogovi, mnoho rodičů nemá na své děti z důvodu velké zaměstnanosti čas, neví, jak tráví svůj volný čas jejich děti, nedbají na kontrolu jejich prospěchu a často se diví, že jejich dítě má ve škole problémy nejen s prospěchem, ale také s chováním anebo je obětí šikany.

V rámci školské prevence je nutná vzájemná spolupráce mezi pedagogy, rodiči, vedením školy, žáky, metodikem prevence a dalšími odbornými pracovníky v rámci školství.

Průzkum na ZŠ Emy Destinnové prokázal, že strategie školské prevence je v souladu s cílem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, a to je pomocí systému primární prevence snížit míru rizikového chování u dětí a mládeže a minimalizovat jeho vznik. Jako případné doporučení plynoucí z dotazníkového šetření ohledně školské prevence na ZŠ Emy Destinnové navrhuji zřídit elektronickou schránku důvěry, která je přístupná žákům a rodičům pro zasílání různých otázek, připomínek a podnětů, dále pak častější rozdávání anonymních dotazníků, které by pravidelně monitorovaly situaci případného rizikového chování u žáků. Na dotazníky by se mělo psát jméno metodika prevence, aby se žákům vrylo do podvědomí, případně i jména výchovných poradců a školních psychologek. Na hodinách prevence by se mělo cíleně zdůrazňovat, že jakákoliv internetová aktivita a aktivita na chytrých telefonech dlouhodobě ukládá všechna data uživatele, aby případní účastníci šikany věděli, že vše je zpětně dohledatelné. Programy všeobecné prevence by se měly zařadit do výuky častěji, děti dozrávají a řeší různé věci v různý čas. Je nutné rozebrat i případy, které se konkrétně děly, aby děti věděly, jak záležitost dopadla apod. Není vhodné řešit všechny případy bez účasti

ostatních žáků, obzvláště pokud se jich konkrétní případ dotýkal. Kladně na škole hodnotím soustavnou činnost a snahu ředitele, zástupců ředitele, metodika prevence, výchovných poradců a psychologek, třídních učitelek a ostatních pedagogů na podílení se na všeobecné prevenci na škole; dnes a denně jsem svědkem, jak moc je tato aktivita prevence nutná a opravdu zabraňuje nekontrolovanému rozmáhání se patologického chování u jedinců a skupin.

Řešení konkrétních patologických jevů ve školských zařízeních je mnohdy náročné, protože se spustí lavina řízení, včetně zapojení policie, OSPOD a rodinných příslušníků. Shrnula bych, že není v moci metodiků, poradců a pedagogů zabránit patologickému chování u žáků, avšak v kompetenci a náplni práce je monitorování a prevence patologických jevů, případně předání žáků příslušným kompetentním orgánům. Věřím, že valná většina pedagogických osob zapojených ve školské prevenci se snaží žákům pomáhat a chránit je před nevhodným chováním jiných osob, případně před sebou samými.

SEZNAM POUŽITÝCH ČESKÝCH ZDROJŮ

BITTMANNOVÁ, Lenka a Julius BITTMANN. *Prevence a účinné řešení šikany: u žáků a studentů s Aspergerovým syndromem a vysoce funkčním autismem*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Pasparta, [2016]. Psyché (Grada). ISBN 978-808-8163-152.

JEDLIČKA, Richard a Julius BITTMANN. *Poruchy socializace u dětí a dospívajících: prevence životních selhání a krizová intervence*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2015. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5447-5.

MIOVSKÝ, Michal. *Výkladový slovník základních pojmů školské prevence rizikového chování*. Praha: Klinika adiktologie, 1. lékařská fakulta Univerzity Karlovy v Praze a Všeobecná fakultní nemocnice v Praze ve vydavatelství Togga, 2012. ISBN 978-80-87258-89-7.

FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA. *Sociální patologie: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5046-0.

MARTÍNEK, Zdeněk a Jiří ŠKODA. *Agresivita a kriminalita školní mládeže: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2009. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2310-5.

BENDL, Stanislav a Jiří ŠKODA. *Kázeňské problémy ve škole: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. Aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Triton, 2011. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-738-7436-0.

KABÍČEK, Pavel, Ladislav CSÉMY a Jana HAMANOVÁ. *Rizikové chování v dospívání a jeho vztah ke zdraví: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. Aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Triton, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-738-7793-4.

SOBOTKOVÁ, Veronika. *Rizikové a antisociální chování v adolescenci*. Praha: Grada, 2014. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4042-3.

ŘÍČAN, P., JANOŠOVÁ, P. *Jak na šikanu*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2991-6.

BENDL, S., KOLLEROVÁ, L., ZÁBRODSKÁ, K., KRESSA, J., DĚDOVÁ, M. *Prevence a řešení šikany ve škole*. Praha: ISV, 2003. ISBN 80-866-4208-9.

KOLÁŘ, M., KOLLEROVÁ, L., ZÁBRODSKÁ, K., KRESSA, J., DĚDOVÁ, M. *Skrytý svět šikanování ve školách: příčiny, diagnostika a praktická pomoc*. Praha: Portál, 1997. ISBN 80-717-8123-1.

LACA, S. *Sociálna pedagogika*. Lipovce: A-Print, s.r.o., 2019. ISBN 978-80-906237-3-6.

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: Dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.

PROCHÁZKA, Miroslav. *Metodik prevence a jeho role na základní škole: jak komunikovat na našem trhu. 2.*, aktualizované a doplněné vydání. V Praze: Pasparta, 2019. ISBN 978-808-8290-285.

Seznam použitých internetových zdrojů

MŠMT, Metodické dokumenty (doporučení a pokyny), 2020. Dostupné z WWW: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny?highlightWords=preventivn%C3%AD+program> [online]. [cit. 2020-09-09].

Česká asociace školních metodiků prevence, 2019. Dostupné z WWW: <http://www.casmp.cz/cile.htm> [online]. [cit. 2020-10-4].

SEZNAM GRAFŮ

Seznam grafů

Graf 1:	27
Graf 2:	27

SEZNAM PŘÍLOH 1

Dobrý den, pani učitelko, posílám Vám ty otázky

- 1-ne
- 2 ne
- 3 používání sociálních sítí, doprava, extrémismus
- 4 ano
- 5 ne
- 6 běhání na chodbách
- 7 nesetkala
- 8 ano
- 9 ne

1 Nevím
2 Ano asi 36
3 Ano
4 Ano v prvním patře
5 Ne
6 Ano šikana
7 Ano bylo to řešeno
8 Ano
9 Agresivita

pondělí 13:38

1.nevím, 2.ano tři, 3.nevím, 4.ne,5.ne, 6. ano praní, 7. ano, ano,8.ano , 9.nevím

pondělí 10:53

- 1) Ne
- 2) Ano, asi 4
- 3) Ne
- 4) Ano, 1. Patro
- 5) Ne
- 6) Ano, ale nesetkala jsem se s tím, šikana, kouření
- 7) Ne
- 8) Ano
- 9) Ne

úterý 20:27

Dobrý den pani učitelko, zasílám Vám odpovědi na otázky z poslední hodiny angličtiny:

1. ano, přednášky...
2. ano, asi 8
3. ano, šikana, internet, rasismus
4. ne
5. ne
6. krádež
7. ne, nesetkala
8. ano
9. ne

Dobrý den pani učitelko, posílám odpovědi

1. Ne
2. Ano, 7
3. Ano, šikana
4. Ano, v přiznání na nástěnce proti knihovně
5. Ne
6. Ne
7. Ne
8. Ano
9. Ne
- 5 pozdravem Vejpuská

1. NE
2. NE
3. NE
4. NE
5. NE
6. ANO NADAVÁNÍ (NA BÝVALÉ ŠKOLE)
7. ANO ANO (NA BÝVALÉ ŠKOLE)
8. VĚŠKOU ANO
9. NEVÍM

pondělí 13:42

Terka 6.D: 1.ano 2. ano 4 3. ano (šikana, kyberšikana) 4. ano (2.p u třídy informatiky) 5. ne 6. s ničím 7. nevím 8. ano 9. ne, nepotřebuji

pondělí 13:40

Tady jsou odpovědi. 1 ne 2 ano 3 ne 4 ne 5 ne 6 ano setkal jsem se s rvačkou 7 ano 8 ano bylo vyřešeno 9 nevím

pondělí 13:34

1. možná vim
2. zhruba 7 (možná)
3. šikana a dál nevím
4. ve 2. nebo ve 3. patře nejsem si jistá
5. nevím
6. ano ubížování (fyzicky a psychicky)
7. nesetkala (ani se svojí ani s jinou)
8. ano pomáhají
9. nechci

pondělí 11:50

1ne

2ano asi	3 ne	4ano, na chodbě
5ne	6 ano	7ne
8nevím	9ano	

Ne
Ne
Ne
Ne
Záci chodí za školu
Ano setkal, ale jen s mimou, vše se nakonec vyřešilo
Ano
Ano

1 Ne
2 Ano
3 Ne 4 Ano-naproti kabinetu
5 Ne 6 Ano-útočnost-zesměšňování 7 Ano- Pořád se to nevyřešilo 8 Ne 12 Deprese
místo 12 tam má být 9.

pondělí 11:49

ne, ne, ne, ano na chodbě u kabinetu, ne, ano kouření pít alkoholu drogy šikana, ano bylo to řešeno, ne, ne

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Mgr. Monika Macháčková

**Název kurzu: Studium v oblasti pedagogických věd pro učitele odborných předmětů,
praktického vyučování a odborného výcviku**

Název práce: Školská prevence

Rok: 2020

Počet stran textu bez příloh:⁵⁶ 32

Celkový počet stran příloh:⁵⁷ 1

Počet titulů českých použitých zdrojů: 14

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 2

⁵⁶ zahrnuje počet stran od úvodu po závěr práce (seznamy použitých zdrojů již nepočítáme)

⁵⁷ zahrnuje celkový počet jednotlivých stran příloh